

КОНЦЕРТНЕ ЖИТТЯ

Людомир Філоненко

ФЕСТИВАЛЬ МУЗИКИ БОГДАНИ ФІЛЬЦ

Музичні фестивалі, присвячені творчості Богдани Фільц – визначної композиторки сучасності – вже стали доброю традицією на Львівщині. Перший відбувся у 2007 році з нагоди 75-річного ювілею мисткині й проходив у Львові, Дрогобичі, Стрию, Калуші та Долині.

Наприкінці минулого року лейтмотивом фестивалю, за пропозицією його ініціатора, голови Дрогобицької організації Національної спілки композиторів України, музикознавця і педагога Володимира Грабовського, стали рядки з хорового твору Б. Фільц на вірші М. Сингаївського «Любимо землю свою», який у виконанні дитячих хорів набув неабиякої популярності й сприймається як гімн рідній землі: «Любимо сонячний світ, / Квіт у полі, в гаю. / Любимо неба блакить, / Любимо землю свою». Цей світлий і піднесений твір втілює творче кредо композиторки, її мистецьке звернення до молодого покоління плекати любов до України, замислюватися над власними почуттями.

Фестивалю, який відбувався з 21 до 24 листопада 2017 року (Самбір, Дрогобич, Трускавець, Стрий), передували концертні ювілейні програми у Києві, Львові, рідному для мисткині Яворові. У Самборі Б. Фільц побувала не вперше, тут проходило чимало творчих зустрічей, та пам'ятною є подія, пов'язана з долею брата композиторки – Романа Фільца, який після арешту батька і вивезення матері з трьома сестрами до Казахстану змушений був утікати. В 1940 році навчався у десятому класі Самбірської СШ № 1 (колишньої «Рідної школи»). Згодом він переїхав до Львова і у 1943 році за зв'язки з українським підпіллям був замордований фашистами в тюрмі на Лонцького, а місце його поховання невідоме й до сьогодні. Голова товариства «Просвіта» Самбірщини О. Сумарук, складаючи список замордованих в 1941 році учнів «Рідної школи» Самбора для гравіювання їхніх імен на надмогильному пам'ятнику, заручилася підтримкою Б. Фільц, й ім'я Романа викарбуване на стелі над могилою 117 жертв сталінського терору на самбірському кладовищі. І тепер існує символічна могила, біля якої можна помолитися і пом'янути невинно убієнну душу брата.

Розпочалися торжества у Самборі 21 листопада в залі самбірської міськрайонної філії Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Тараса Шевченка. Ця творча зустріч була присвячена відкриттю фестивалю «Любимо землю свою» з нагоди ювілею вельмишановної гості. Перед початком зустрічі Богдана Фільц побувала на віче-реквіємі, присвяченому Дню Гідності і Свободи. У програмі творчого візиту Богдани Фільц до Самбора була презентація її нових нотних видань, чимало з яких прозвучали вперше у програмах фестивалю. Мистецька акція розпочалася з виконання хорового реквієму Б. Фільц «Ангелику» пам'яті героїв Небесної сотні на слова Олега Германа. Звучали музичні твори композиторки у виконанні майстрів

сцени зі Самбора та Дрогобича: хору хлопчиків «Кобзарик» ЦПО м. Самбора (керівник Тетяна Стоянська), співаків – Корнеля Сятецького, Ірини Кліш, Світлани Захарченко, Тетяни Стоянської, Івана Хая, піаністів – Олександри Німилович, Назара Бакрі, Лесі Мигалик, вокального квінтету у складі Галини Токарчук, Марти Мельнарович, Тетяни Балко, Юлії Олач, Яни Лензіон.

Організатори зустрічі – голова товариства «Просвіта» Самбірщини Олександра Сумарук і ст. викладач Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка Дзвенислава Василик чудово провели цей вечір і висловили слова вдячності виконавцям і мисткині-ювілярці, яка своєю творчістю здійснює вагомий внесок у розвиток української музичної культури.

Фестиваль музики Богдани Фільц тривав чотири дні, і це свідчить про вкрай насичену програму! Наступного дня, 22 листопада 2017 року відбулася знакова подія – вручення заслуженій діячці мистецтв України, доктору філософії мистецтва Богдані Фільц диплома Почесного доктора Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. За великий внесок мисткині у розвиток співпраці між Дрогобицьким державним педагогічним університетом імені Івана Франка та Інститутом мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України, а також визначні творчі та наукові здобутки Вченою радою Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка від 27 вересня 2017 року їй було присвоєно це почесне звання.

Під час святкової академії і вручення диплома зі словом на пошану Почесного доктора виступили ректор ДДПУ ім. Івана Франка, проф. Надія Скотна, директор Інституту музичного мистецтва ДДПУ ім. Івана Франка, проф. Степан Дацюк, голова Дрогобицької організації Національної спілки композиторів України Володимир Грабовський і доктор філософії, завідувач кафедри музикознавства та фортепіано Людомир Філоненко.

Усі доповідачі наголошували на тому, що Б. Фільц у співпраці з Міністерством освіти і науки України була ініціатором багатьох успішних проектів і організаційних змін музичної освіти, керувала заходами, пов'язаними з впровадженням нових напрямків навчання і є співавтором програм «Музичне мистецтво», скерованих на національні музично-педагогічні традиції та сучасні тенденції розвитку музичної культури в Україні та за її межами, за якими в останнє десятиріччя ведеться викладання музичних предметів у загальноосвітніх школах України. Колективи інститутів підтримують тісні навчально-наукові та творчі зв'язки, і ця співпраця розпочалася ще у 1980-х роках, коли викладачі тоді музично-педагогічного факультету ДДПУ ім. І. Франка проходили стажування і курси підвищення кваліфікації, навчалися в аспірантурі при ІМФЕ ім. М. Рильського, здійснили успішні дисертаційні захисти. 2 листопада 2007 року в Дрогобицькому Франковому університеті Б. Фільц

виступала з доповіддю на Урочистій академії й Всеукраїнській науково-практичній конференції «Творчість Богдани Фільц в контексті української музичної культури та освіти», присвяченій 75-річчю від дня народження композиторки і науковця Богдани Фільц, а також у програмі Всеукраїнської наукової конференції, присвяченої 120-річчю від дня народження Василя Барвінського (Дрогобич, 2008). Матеріали опубліковані у фаховому часописі «Молодь і ринок». – 2008. – № 2; 2009. – № 3. У 2014 році Богдана Фільц виступала з доповіддю на презентації двох навчальних посібників педагогічного репертуару із творами композиторки – «Хорові твори» на слова Кобзаря (ред.-упор. Д. Василик) і вокальний цикл «Калина міряє коралі» на слова Ліни Костенко (ред.-упор. О. Німилович).

Творча і наукова діяльність Б. Фільц (авторка понад 500 наукових друкованих праць, в тому числі 8 монографій, розділів в «Історії української музики» (тт. I, IV, V, II, друге видання 1989, 1992, 2004, 2009), понад 200 статей в енциклопедіях) пронизана вивченням особливостей еволюції української інструментальної музики, хорових обробок українських народних пісень, українського романсу, гармонії солоспіву, розкриттям спадщини видатних українських композиторів і виконавців, яких музикознавець доволі часто вперше вводила до наукового обігу (М. Лисенко, Д. Січинський, С. Людкевич, В. Барвінський, М. Леонтович, С. Крушельницька, Л. Ревуцький, В. Косенко, А. Кос-Анатольський, Л. Дичко, М. Скорик).

Композиторський доробок мисткині – лауреата Премій ім. М. Лисенка, В. Косенка і «Київ» ім. А. Веделя, лауреата Всеукраїнського конкурсу композиторів «Духовні псалми», кавалера ордена Святої Великомучениці Варвари, члена Національної спілки композиторів України – повниться творами різних музичних жанрів: симфонічного, інструментального, камерно-вокального та хорового. Вона є автором понад 500 творів. З грифом Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка від 2007 року опубліковано 14 навчальних посібників (авторських збірок композиторки) і 4 збірки педагогічного репертуару, до яких увійшли твори Б. Фільц (редактори-упорядники: О. Німилович, С. Дацюк, Д. Василик, У. Молчко, Л. Філоненко). Композиції Б. Фільц постійно входять до репертуару студентів Інституту музичного мистецтва, звучать у концертних програмах у виконанні відомих колективів і окремих виконавців – педагогів франкового вузу (проф.: С. Дацюка, К. Сятецького, доц.: І. Кліш, О. Німилович, У. Молчко).

У житті Богдани Фільц довелося пережити сталінські репресії у 1939 році, переслідування, тюремні ув'язнення і заслання: батько – Михайло Фільц – відомий адвокат, громадський діяч в кінці 1939 року був заарештований органами НКВС і загинув десь у Бухарі; сім'ю «ворога народу» – трьох доньок і дружину Ярославу Фільц-Рудницьку (піаністка, педагог, громадська діячка) заслано в Казахстан, де вона померла. Три сестри, повернувшись у 1945 році до Львова, після тяжких поневірянь вистояли, отримали добру освіту, розвинули свої таланти й досягли мети в житті – працювати для свого народу. Незважаючи на ці трагічні події у житті мисткині, її творчість промениста, світла і життєдайна. Богдана Фільц є активним популяризатором України в культурно-освітньому просторі США, Канади, Польщі та інших країн Європи, Південної Африки.

Після урочистостей з нагоди вручення Богдані Фільд дипломом Honoris Causa
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

Після представлення і вручення диплому, заслужена діячка мистецтв України, доктор філософії мистецтв, Почесний доктор ДДПУ ім. І. Франка Богдана Фільц виголосила промову і запросила присутніх (актова зала університету була переповнена викладачами, студентами, співробітниками вишу, а також істинними поціновувачами мистецтва композиторки!) насолодитися звучанням її композицій. Відтак розпочався ювілейний авторський концерт Богдани Фільц – двогодинне захопливе дійство.

Програма концерту була укладена так, що поєднала звучання хорових, камерно-вокальних і фортепіанних творів ювілярки.

Розпочалося мистецьке дійство виступом дитячо-молодіжного хору «Відлуння» церкви Пресвятої Трійці м. Дрогобича (керівник – Надія Бунь), у виконанні якого витончено і чуттєво прозвучав Хоровий реквієм пам'яті героїв Небесної сотні «Ангелику» на вірші Олега Германа.

З хорових творів Б. Фільц у концерті прозвучали: «Хорони мене, Боже»: Псалом № 16 у виконанні хорового класу II і IV курсу Інституту музичного мистецтва, керівник – Христина Голубінка; цикл «Озвучені строфи» на вірші І. Франка у виконанні хорового класу I і III курсу Інституту музичного мистецтва, керівник – Галина Стець. Хор «Оранта» Дрогобицької духовної семінарії блаженних священомучеників Северина, Якіма та Віталія (керівник – о. Андрій Бунь) натхненно проспівав композицію на вірші І. Франка «Червона калино, чого в лузі гнешся?».

Чимало фортепіанних композицій Б. Фільц з циклів «Закарпатські новелети», «Музичні присвяти», «Музичні фрески» і «Яворівські іграшки» звучало цього вечора у настроєвому виконанні студентів Інституту музичного мистецтва ДДПУ ім. І. Франка – Євгена Сов'яка, Юлії Осмачко, Ольги Мичко, Софії Січ та викладачів – Катерини Тимик і Романа Хрипуна. Цікаво, що фортепіанна п'єса з циклу «Яворівські іграшки» (2017) під назвою «Яворова скриня спогадів» прозвучала в перекладі П. Кокоейка для цимбал у виконанні учениці Дрогобицької музичної школи № 2 Марти Бунь.

У своїй творчості Богдана Фільц відгукується на болісні й трагічні події сучасного життя України (як от у хоровому реквіємі «Ангелику» пам'яті Небесної сотні). У програмі концерту також прозвучав твір «Largo lamentoso» для двох фортепіано, написаний під враженням від Сквиливської трагедії у серпні 2002 року. У той час авторка перебувала у Львові й безпосередньо пережила з усіма трагічні події. Глибоко драматичний твір виконав фортепіанний дует у складі доцентів ДДПУ ім. І. Франка Олександри Німилович і Уляни Молчко.

Камерно-вокальні композиції Б. Фільц теж були рясно представлені у цій мистецькій акції. Прозвучали солоспіви: ніжний «Затремтіли струни у душі моїй» на вірші О. Олеся (Мар'яна Кравчук – сопрано, Олександра Палиця – фортепіано), сумовитий «Маленькій Мар'яні» на вірші Т. Шевченка (Марія Каблеш – сопрано, Марта Мельнарівич – фортепіано).

У програмі концерту звучало чимало творів Богдани Фільц на слова Івана Франка, поезія якого займає чільне місце у її творчому доробку. Творчість поета відома композиторці з раннього дитинства, вона знала багатьох членів родини поета, зокрема, сина – Петра Франка – педагога, письменника, вченого, співзасновника «Пласту», учасника визвольних змагань, який у 1936–39 рр. працював у яворівській

гімназії на запрошення батька композиторки. У 2017 році в Дрогобичі побачило світ нове видання хорових і вокальних творів на слова Каменяра. Тож два солоспіви з нього – глибокий з краплею невдоволення і смутку твір «В Перемишлі, де Сян пливе» і переповнений найпотаємнішими людськими почуттями «Зелений явір» – майстерно і палко прозвучали у виконанні Корнеля Сятецького (тенор) і Олександри Німилович (фортепіано).

Наступні виконання вокальних творів стали «галицькими прем'єрами». Із створеного Б. Фільц у 2016 році вокального циклу «Золота колиска» на вірші Л. Костенко прозвучав героїчний солоспів «В маєтку гетьмана Івана Сулими» – написаний з присвятою композиторки «славним українським козакам минулого і сьогодення», в якому простежується данина пам'яті звитяжності запорозьких козаків і сучасних героїв, які боронять Україну. Цей твір величаво виконали Андрій Боженський (баритон) і Наталія Дзондза (фортепіано).

Прем'єрний перелік продовжили: романс з циклу «Золота колиска» на вірші Л. Костенко «Ти пам'ятаєш...» – витончений ліричний твір з оспівуванням глибоких інтимних переживань і солоспів на вірші Олени Теліги «Літо» («Топчуть ноги радісно і струнко») з новоствореного у 2017 році вокального циклу «Велети розкутого духу». Ці композиції блискуче і чарівливо прозвучали у виконанні Ірини Кліш (сопрано) і Олександри Німилович (фортепіано).

У фіналі мистецького дійства пролунало прем'єрне виконання в Галичині Хорового концерту «Шукай краси, добра шукай!» на вірші Івана Франка у трьох частинах. Змістовну, майстерну і натхненну інтерпретацію хорового концерту Б. Фільц представила студентська народна хорова капела «Gaudeamus» під орудою Степана Дацюка, втіливши провідну думку твору – ідею відтворення соборного духу українського народу, що черпає сили від рідної землі й традицій.

Щирі вітальні слова, побажання і звісно ж музика ювілярки Богдани Фільц створили неповторну атмосферу святкової академії і авторського концерту.

У наступні дні відбулося ще чотири мистецькі акції: 23 листопада 2017 року в ранковому концерті виконавцями музики Б. Фільц були учні школи педагогічної практики Дрогобицького державного музичного коледжу ім. В. Барвінського, а згодом його продовжили студенти відділу фортепіано. Цього ж дня ювілярку вітали й у Трускавецькій школі мистецтв ім. Р. Савицького, де відбулася творча зустріч з мисткинею. 24 листопада естафету творчості перейняла Стрийська дитяча музична школа ім. О. Нижанківського.

Сердечна, тепла атмосфера зустрічей з композиторкою і музикологом Богданою Фільц потверджує, що її музика наповнена глибоким філософським осмисленням, історичними паралелями між героїкою давніх і сучасних поколінь українців, глибокими інтимними переживаннями, несе оптимізм і позитивні емоції, вона оригінальна, наскрізь пронизана українськими народними елементами, захоплює глибиною і летом музичної думки, блискучою формою, сердечністю, патріотизмом і щирістю. Тож нехай світлі почуття і віра, міцне здоров'я і наснага супроводять мисткиню в житті й творчості на многії літа!

